

Prof. Mirosław Adamczyk
Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu
Wydział Grafiki i Komunikacji Wizualnej

Poznań, 18.06. 2024 r.

Zleceniodawca recenzji

Rada Naukowa Instytutu Sztuk Plastycznych Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, wyznaczyła mnie do pełnienia funkcji recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Pani dr Annie Kłos, w dziedzinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, wszczętym w dniu 8.01.2024 r.

Dane osobowe habilitantki

Anna Kłos urodziła się 4.06.1973 roku w Warszawie. Dyplom magistra sztuki z wyróżnieniem uzyskała w roku 1999 w Europejskiej Akademii Sztuk.

W 2007 roku otrzymała stopień doktora sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne, nadany uchwałą Rady Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Promotorem był dr hab. Waldemar Szysz, natomiast recenzentami byli: prof. Mieczysław Wasilewski oraz dr hab. Piotr Lech.

W latach 2001–2011 pracowała jako wykładowca na Wydziale Grafiki Europejskiej Akademii Sztuk w Warszawie. Od 2008 roku do chwili obecnej jest zatrudniona jako adiunkt w Akademii WIT (Wyższej Szkole Informatyki Stosowanej i Zarządzania) w Warszawie, na Wydziale Informatyki i Grafiki.

Wykaz dorobku artystycznego oraz osiągnięć popularyzujących sztukę

W załączonym wykazie osiągnięć artystycznych oraz popularyzujących sztukę z lat 2016-2023 (po doktoracie) habilitantka zamieściła bogaty dorobek obejmujący: 12 wystaw indywidualnych; udział w 59 wystawach zbiorowych (w większości — międzynarodowych); 47 osiągnięć kuratorskich (w większości — międzynarodowych); udział (jako członek jury) w 16 międzynarodowych konkursach projektowania graficznego; członkostwo w 5 międzynarodowych organizacjach artystycznych; 18 publikacji prac artystycznych oraz tekstów jej autorstwa.

Na szczególną uwagę zasługuje, stworzony przez Panią dr Annę Kłos projekt artystyczny — *Retroawangardy* — promujący sztukę i artystów z całego świata. Wymiar i zakres tej działalności o charakterze *non profit* najlepiej oddają słowa autorki: *Początkowo prace artystów były prezentowane w wirtualnej "Gallery of Friends" na mojej stronie internetowej Retroawangarda oraz na fanpage'u Retroawangardy na Facebooku, gdzie wykorzystałam swoją rozległą wiedzę z zakresu sztuki i promocji. Dzięki efektywnym działaniom promocyjnym, grono artystów skupionych wokół Retroawangardy szybko zaczęło się poszerzać. Wkrótce pojawiła się potrzeba prezentacji prac nie tylko w Internecie, lecz także na realnych wystawach. Obecnie fanpage Retroawangardy liczy ponad 155 000 stałych obserwatorów, a "Gallery of Friends" prezentuje portfolio ponad 320 profesjonalnych artystów. Fanpage Retroawangardy już od wielu lat cieszy się największym zasięgiem spośród wszystkich galerii, muzeów i instytucji kultury w Polsce.*

Ocena autoreferatu

Przedmiotem autoreferatu jest omówienie założeń ideowych wskazanego osiągnięcia artystycznego oraz aktywności artystycznej, dydaktycznej i organizacyjnej zawierających się w 9 punktach: 1. Imię i nazwisko / 2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne — z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej / 3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych / 4. Wprowadzenie — krótki opis kariery zawodowej / 5. Opis wskazanego osiągnięcia artystycznego / 6. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością artystyczną w szczególności zagraniczną / 7. Osiągnięcia organizacyjne oraz popularyzujące naukę lub sztukę / 8. Osiągnięcia dydaktyczne / 9. Anna Kłos — nota biograficzna.

Konstrukcja merytoryczna, forma językowa oraz zakres poruszanych zagadnień stanowią spójną, wyrazistą narrację.

W piątym rozdziale znajduje się opis wskazanego osiągnięcia artystycznego w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego. Jest to cykl **kolaży typograficznych stworzonych w latach 2019–2023 i upublicznionych na siedmiu wystawach indywidualnych:**

Anna Kłos *Typo-collages* — wystawa indywidualna, Galeria Retroawangarda, Warszawa, 30.01.2020 – 30.03.2020, katalog nr: ISBN: 978-83-61551-76-8, wstęp do katalogu: prof. Mieczysław Wasilewski

Anna Kłos *Forms connected / Formy połączone* — wystawa indywidualna, Uniwersytet Lipawski, Łotwa, 15.04.2022 – 30.04.2022, katalog nr ISBN: 978-83-61551-77-5, wstęp do katalogu: prof. Rafał Strent

Anna Kłos *Neue Kunst* — wystawa indywidualna, Kongres Polaków w Republice Czeskiej, Czechy, 5.05.2022 – 20.05.2022, katalog nr ISBN: 978-83-61551-95-9, wstęp do katalogu: prof. Urszula Ślusarczyk

Anna Kłos *Rundreise* — wystawa indywidualna, Galeria Casa Matei, Cluj-Napoca, Rumunia, 16.06.2022 – 23.06.2022, katalog nr ISBN: 978-83-67320-03-0, wstęp do katalogu: dr Piotr Krochmalski

Anna Kłos *Face to Face* — wystawa indywidualna, Exhibition halls 'Rafael Mihaylov', Wielkie Tyrnowo, Bułgaria, 27.06.2022 – 9.07.2022, katalog nr ISBN: 978-83-67320-14-6, wstęp do katalogu: dr hab. Dariusz Młacki

Anna Kłos *Pytania i Odpowiedzi* — wystawa indywidualna, Centrum Kultury Polskiej w Daugavpils, Łotwa, 14.07.2022 – 31.08.2022, Katalog nr ISBN: 978-83-67320-33-7 wstęp do katalogu: dr Piotr Krochmalski, Prorektor dr inż. Jarosław Sikorski, Ryszard Stankiewicz – prezes Związku Polaków na Łotwie

Anna Kłos *Fragments of Time* — wystawa indywidualna, Galeria Retroawangarda, Warszawa, 05.06.2023 – 30.09.2023, katalog nr: ISBN: 978-83-67320-85-6, wstęp do katalogu: dr hab. Dariusz Młacki

Autorka przedstawia w tej części autoreferatu swoje inspiracje, wspomnienia oraz użyte — technikę obrazowania i środki plastycznego wyrazu. Wskazuje również rolę wielojęzycznej typografii w kompozycjach opartych na rytmie powtarzających się elementów. Fascynacja habilitantki techniką kolażu sięga dużo wcześniej niż okres, w którym zawierają się wskazane i opisywane przez nią wystawy: *Moje zainteresowania kolażem, mail artem i sztuką niezależną sięgają lat 90. Wtedy zaczęłam tworzyć swoje pierwsze kolaże na potrzeby art.-zinów. Następnie odkryłam artystów, którzy mieli podobny sposób patrzenia na sztukę i świat. Zainteresowałam się sztuką awangardową lat 20., zwłaszcza dadaizmem i twórczością Kurta Schwittersa oraz jego koncepcją łączenia sztuki z życiem. Po raz pierwszy miałam okazję zapoznać się z oryginalnymi pracami Schwittersa na wystawie w Muzeum Sztuki w Łodzi w latach 90. W miarę zgłębiania tematu sięgnęłam po książkę Hansa Richtera pt. „Dadaizm – sztuka czy antysztuka?”, w której autor poszukuje odpowiedzi na zawarte w tytule pytanie. Richter wysuwa tezę, iż dadaizm to nie tylko kierunek artystyczny, ale również sposób postrzegania świata, który można praktykować niezależnie od epoki. Dziś wiem, że ta teza nie była jedynie metaforą, ponieważ poznałam wielu twórców z różnych stron świata, którzy wyznają dadaistyczny światopogląd i są żywymi kontynuatorami koncepcji Schwittersa.*

Pani dr Anna Kłos wyznaje również, że jest to dla niej *idealna technika do wyrażania sprzeciwu wobec szeroko pojętych systemów*, o czym pisała w swojej pracy magisterskiej pt. *Sztuka wobec systemów*. Zagadnienie kolażu, będące przedmiotem rozważań w postępowaniu habilitacyjnym, było również tematem jej badań w rozprawie doktorskiej pt. *Kolaż dadaistyczny jako inspiracja mojej twórczości*. W dalszej części, autorka zwraca szczególną uwagę na znaczenie użytych materiałów, które pozyskuje z *rodzinnych szuflad* oraz rolę eksperymentowania w zakresie mieszania technik tradycyjnych i cyfrowych.

Ważnym aspektem w procesie tworzenia stanowi dla niej również kolor jako nośnik treści symbolicznych: (...) *Czerń stanowi głębię, esencję, sumę wszystkich kolorów. Ponadto, reprezentuje początek i koniec w kontekście narodzin i śmierci – wszystko wychodzi z czerni, by do niej powrócić. Czerń jest również manifestem, sprzeciwem wobec kolorowej tandety reklamowej, która dominuje we współczesnym świecie. Biel natomiast symbolizuje pustą kartkę, nicość. Poprzez tę paletę barw i ich symboliczne znaczenie, moje prace artystyczne skłaniają do refleksji nad egzystencją i upływającym czasem.*

Konfrontując autorskie komentarze habilitantki z dokumentacją jej prac wskazanych w postępowaniu habilitacyjnym, odnoszę wrażenie, że jest to zbiór mniej lub bardziej przypadkowo zestawianych ze sobą wycinków różnych materii typograficznych. Więcej, prezentowane kolaże, które powstały w latach 2019–2023, stanowią podobną wartość pod względem plastyczno-formalnym — tak, jakby powstały w tym samym czasie, w oparciu o te same emocje, z podobnych elementów składowych i zostały podzielone ilościowo na siedem kolejnych wystaw. Trudno doszukać się w nich nowej jakości artystycznej. Autorka traktuje technikę kolażu jako wartość samą w sobie, a nie jako metodę obrazowania złożonych treści przekazu. Nawet tytuły, jako pojedyncze litery, słowa lub frazy, naprowadzają tylko na te same litery, słowa i frazy — zaakcentowane w poszczególnych kolażach. W ten sposób, przy jednorodnym, stałym wyrazie estetycznym eksponowanych obiektów, można organizować wystawę po wystawie w nieskończoność. Jeśli jakość ustępuje ilości, zmienia się przedmiot oceny z wymiaru artystycznego na organizacyjny. Być może taki jest sens, cytowanych przez habilitantkę, słów Kurta Schwittersa — *łączenia sztuki z życiem.*

Po obejrzeniu wszystkich intuicyjnie zestawionych ze sobą skrawków materii, ułożonych centralnie na płaszczyźnie o określonych wymiarach — pozostaje wrażenie estetycznego znużenia. Trudno nawet mówić o kompozycji, ponieważ poszczególne kolaże przypominają raczej katalog z próbkami zadrukowanych materiałów na podłożu papierowym. Paradoksalnie, w załączonej dokumentacji znajdują się realizacje plakatów autorstwa Pani dr Anny Kłos, w których kolażowa forma typograficzna przystaje do obrazowanych treści. Niektóre plakaty do jej indywidualnych wystaw stanowią ciekawy przykład zastosowania tej techniki jako metody obrazowania. Porządek informacyjny, obejmujący tytuł, miejsce i datę wystawy, znaki firmowe sponsorów oraz pozostałe informacje w zestawieniu z odpryskami cytatów, wyrwanych z pierwotnego kontekstu typograficznego, współtworzą ekspresyjną w swoim wyrazie i oryginalną formę plakatową. Pod tym względem, ciekawie prezentują się również: seria znaczków artystycznych pt. *Mail Art Continuum* oraz projekt okładki do książki Anne Applebaum pt. *Gulag*.

Technika kolażu była nowatorskim zjawiskiem artystycznym stosowanym m.in. przez kubistów, futurystów, dadaistów, surrealistów, konstruktywistów. Obecnie może stanowić istotny wkład w rozwój sztuki jako jedna z wielu metod obrazowania. Obawiam się, że fascynacja Pani dr Anny Kłos realizacjami Kurta Schwittersa, przybiera postać podświadomego naśladownictwa. Szkoda, ponieważ działania tego typu, zapoczątkowane prawie sto lat temu, można w obecnych czasach rozwijać przy użyciu szeroko rozumianych multimedialnych środków i narzędzi obrazowania, tworząc nową, wielowymiarową jakość artystyczną.

Konkluzja

Na podstawie przedstawionej dokumentacji — opis przebiegu kształcenia, dorobek organizacyjno-popularyzatorski oraz osiągnięcia dydaktyczne Pani dr Anny Kłos nie budzą wątpliwości. Aktywność w międzynarodowych organizacjach artystycznych, udział w jury międzynarodowych konkursów, stawia habilitantkę w roli promotora polskiej kultury wizualnej.

Niestety, z przykrością stwierdzam, że osiągnięcie artystyczne wskazane przez Panią dr Annę Kłos — **cykl kolaży typograficznych stworzonych w latach 2019–2023 i upublicznionych na siedmiu wystawach indywidualnych** — nie wnosi znacznego wkładu w rozwój określonej dyscypliny i tym samym nie spełnienia warunków określonych w art. 219 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

prof. Mirosław Adamczyk

